

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Bihary László (címe) ügyvéd által képviselt (felperes neve, címe) felperesnek az Antal Ügyvédi Iroda (címe; ügyintéző: dr. Antal György ügyvéd) által képviselt (I.r. alperes neve, címe) I. rendű és a (II.r. alperes neve, címe) II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása miatt indult perében a Heves Megyei Bíróság 2009. december 17. napján kelt, 5.P.20.273/2008/45. számú ítélete ellen a felperes részéről 46. sorszám alatt és az I-II. rendű alperesek részéről 47. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alpereseket terhelő kereseti illeték összegét 21.000 (huszonegyezer) forintra leszállítja, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A peres felek a másodfokú költségeiket maguk viselik.

Kötelezi az alpereseket, hogy a Magyar Államnak külön felhívásra fizessenek meg 24.000 (huszonnégyezer) forint fellebbezési illetéket.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 24.000 (huszonnégyezer) forint fellebbezési illetéket a Magyar Állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében emberi méltósága, becsülete, jóhírneve megsértésének a megállapítását kérte. Előadta, hogy a ...-i öregek otthonában végzett poligráfos vizsgálatot követően kedvezőtlen kép alakult ki róla, bűncselekmény elkövetésével - lopással - vádolták, megsérült az egyenlő bánásmód elve és a származásával összefüggésben tett kijelentés emberi méltóságát is sértette.

A jogsértés megállapításán túl kérte, hogy zárt borítékba tett levél formájában az alperesek fejezzék ki sajnálkozásukat és fizessenek meg 500.000 forint nem vagyoni kártérítést.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Állították, hogy a poligráfós vizsgálatra a felperest nem kényszerítették, bűncselekmény elkövetésével, lopással nem vádolták és a roma származására utaló megjegyzés sem hangzott el részükről.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperesek megsértették a felperes emberi méltósághoz való jogát azáltal, hogy a felperest poligráfós vizsgálaton való részvételre készítették.

Kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül oly módon adjanak a jogsértés miatt elégtételt a felperesnek, hogy a hozzá zárt borítékban elküldendő levelükben bocsánatkérésüket és sajnálatukat fejezzék ki a történetek miatt, továbbá 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 150.000 forint kártérítést a késedelmi kamatokkal együtt.

Az ezt meghaladó keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 45.000 forint perköltséget.

Az alpereseket pedig egyetemlegesen arra kötelezte, hogy a Magyar Állam javára fizessenek meg 30.000 forint előlegezett illetéket és 12.250 forint állam által előlegezett költséget.

A további le nem rótt illetékről és állam által előlegezett költségről úgy rendelkezett, hogy azt a Magyar Állam viseli.

Az ítélet indokolásában elsődlegesen arra tért ki, hogy a felperes írásba foglalt munkaszerződés nélkül, de ténylegesen munkaviszony jellegű jogviszony keretében állt alkalmazásban az I. rendű alperesnél, tehát fennállt közte és az I. rendű alperes között az a függőségi viszony, amely miatt a felperes készítette érezhette magát a poligráfós vizsgálaton való részvételre.

Azt is megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a személyhez fűződő jogot sértő cselekmények - a poligráfós vizsgálatot kapcsolatos magatartás tanúsítása, illetve az azzal összefüggő nyilatkozatok megtétele - vonatkozásában mindkét alperes felelőssége fennáll, az I. rendű alperes esetén a felperessel fennálló jogviszony alapján, a II. rendű alperes vonatkozásában pedig azért, mert magát a vizsgálatot ő rendelte meg és a vizsgálat, valamint az eredmény közlése is a II. rendű alperes helyiségében történt.

A Ptk. 348. § (1) bekezdésére, valamint a 350. § (2) bekezdésében foglaltakra utalva kifejtette, hogy ... akár alkalmazotti, akár megbízotti jogviszonya alapján járt el, nyilatkozatai, a vizsgálatot kapcsolatos magatartása miatt az alperesi jogi személyek tehetők felelőssé, figyelemmel arra, hogy az alperesek tevékenységi körével összefüggésben mindkét alperes ügyvezetőjeként járt el.

Az elsőfokú bíróság a poligráfós vizsgálaton való részvétellel összefüggő felperesi megállapítási kereset vonatkozásában osztotta az ombudsman álláspontját, és a

Ptk. 75. § (3) bekezdésére és a Ptk. 76. §-ára hivatkozással azt állapította meg, hogy a felperes poligráfos vizsgálathoz való hozzájárulása nem zárja ki a személyhez fűződő jogok megsértését, hiszen az I. rendű alperessel alá-fölé rendeltségi viszonyban álló, ráadásul „feketén dolgozó” felperes még inkább feltételezhette, hogy a hozzájárulás megtagadása esetén hátrány éri.

Mindezeknek megfelelően ezen kereseti kérelemnek helyt adva azt állapította meg, hogy az alperesek megsértették a felperes emberi méltósághoz való jogát azzal, hogy poligráfos vizsgálaton való részvételre készítették.

A vizsgálat eredményének közlése, illetve az azt követően tett alperesi nyilatkozatok vonatkozásában az emberi méltóság, a becsület és a jóhírnév megsértésének megállapítására irányuló kereseti kérelem vonatkozásában az elsőfokú bíróság hivatkozott a Ptk. 76. §-ára, a 78. §-ban foglaltakra, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 8. §-ára a 10. §-ában írtakra, és kifejtette, hogy zaklatásnak csak az olyan magatartás minősíthető, amelynek célja vagy hatása valamely személlyel szembeni megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása, ami az érintett személy meghatározott tulajdonságával függ össze. Azt kellett tehát vizsgálnia, hogy a poligráfos eljárás elvégzettetése összefüggésben állt-e a felperes roma származásával. A tanúk egyöntetűen azt adták elő, hogy nem történt megkülönböztetés a roma és nem roma dolgozók között. ... ügyvezető sem a vizsgálati eredmény értékelését megelőzően, sem az eredmény közlése közben, sem azt követően még csak célzást sem tett a felperes roma származására.

Ezen - az ítélet indokolásában részletesen ismertetett - tanúvallomásokra figyelemmel az elsőfokú bíróság nem látta bizonyítottnak azt, hogy ... részéről valóban elhangzott az a kijelentés, hogy nem szeret romákat foglalkoztatni. Azt is megállapította az elsőfokú bíróság, hogy az alperesek képviselője a poligráfos vizsgálat eredményének közlésekor a valóságnak megfelelő nyilatkozatot tett, az általa használt kifejezések nem voltak sértőek, indokolatlanul bántóak vagy megalázóak, a való tényeket sem tüntette fel hamis színben, nem állította, hogy a felperes követte el a lopást, ezért a becsület, emberi méltóság és jóhírnév megsértése nem volt megállapítható.

Az elsőfokú bíróság a Ptk. 84. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti objektív jogkövetkezmény alkalmazásáról a poligráfos vizsgálaton való részvételre készítés miatt megállapított jogsértésre tekintettel kötelezte az alpereseket elégtétel adására is.

A Ptk. 339. § (1) bekezdésére hivatkozással rögzítette, hogy az alperesek jogsértő magatartása és a felperest ért lelki trauma között fennállt az ok-okozati összefüggés, a kártérítés valamennyi fogalmi eleme megvalósult, ezért az alperesek egyetemlegesen a Ptk. 344. § (1) bekezdésében foglaltak alapján kártérítés megfizetésére kötelesek.

Az összecszerűség meghatározása körében figyelembe vette azt is, hogy a felperes a szakértői véleményből is megállapíthatóan a számára felírt gyógyszereket nem szedte megfelelően, sőt egy idő után azok szedésével teljesen felhagyott.

A Ptk. 340. § (1) bekezdésére utalva kifejtette, hogy a gyógyszerek szedésének elmulasztása, illetve elhagyása befolyásolhatta a trauma tartósságát, a pszichés élmények feldolgozását. A felperesnek a roma származásából eredő

megkülönböztetésére vonatkozó fokozott érzékenységet is értékelve az elsőfokú bíróság az alpereseket egyetemlegesen 150.000 forint kártérítés megfizetésére kötelezte.

A késedelmi kamatról a Ptk. 360. § (1) és a 301. § (1) bekezdése alapján határozott. Megjegyezte, hogy a szakértői vélemény kiegészíttetésére irányuló bizonyítási indítványt azért utasította el, mert a per tárgyát nem az képezte, hogy a poligráfos vizsgálat eredménye megfelelt-e a valóságnak vagy sem, hanem maga az azon való részvétel.

A perköltség viseléséről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján, valamint a 32/2003.(VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ában foglaltaknak megfelelően döntött azzal, hogy a pertárgy értékének a meghatározásánál a három jogsértés iránti igény megállapítására, valamint az elégtételadásra, a jogsértő magatartástól való eltiltásra és a kártérítés megfizetésére irányuló kereseti kérelmet külön-külön vette alapul, így összesen 1.900.000 forint pertárgyértéket állapított meg, amelyből a felperest 500.000 forint vonatkozásában nyilvánította pernyertesnek, míg 1.400.000 forint tekintetében pervesztesnek.

Az ítélet ellen a felperes és az alperesek is fellebbezést terjesztettek elő.

A felperes fellebbezésében előadta, hogy az elsőfokú bíróság a körülményeket nem megfelelően értékelte.

Az alperesek képviselője a munkatársai előtt számolt be a poligráf eredményéről, ami arra utalt, hogy a lopást ő követte el, de legalábbis érintett az ügyben, ezzel megsértették az emberi méltósághoz, a becsülethez és a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát.

A bizonyítási eljárás során igazoltá vált, hogy elhangzott ilyen tartalmú kijelentés és az is, hogy nem volt olyan helyzetben, hogy bármilyen módon tisztázhassa magát.

Mindezen indokoknak megfelelően kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereseti kérelmének megfelelő döntés meghozatalát.

Az alperesek a fellebbezésükben a kereset teljes elutasítását kérték.

Kiemelték, hogy a munkaviszony megszüntetésére a felperes kérelme alapján került sor, tehát a felek között nem volt függőségi viszony, az I. rendű alperes és a felperes közti jogviszony mellérendeltséget jelent, az megbízási vagy vállalkozási jogviszonynak minősíthető.

Rögzítették, hogy a vizsgálat és annak körülményei minden vizsgált személy esetén azonosak voltak és arra elfogadó nyilatkozatok alapján került sor. A felperes is kényszermentesen adta hozzájárulását a vizsgálatához.

Állították, hogy a vizsgálat időpontjában a poligráfos vizsgálatra vonatkozó tiltó jogszabályi rendelkezés nem volt, az ombudsmani állásfoglalás pedig a bíróságok számára nem kötelező.

Kérték az érdekelt hozzátartozók nyilatkozatát súlytalannak tekinteni a szakértői véleménnyel szemben.

Az elsőfokú bíróság a széleskörű bizonyítási eljárás lefolytatását követően, a perben rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével helyesen állapította meg a tényállást, amelyre alapított döntésével a Fővárosi

Ítéltábla - a perköltség összegének megállapítására vonatkozó rendelkezést kivéve - egyetértett a következők szerint.

A Ptk. 76. §-a értelmében személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az emberi méltóságnak, a becsületnek a megsértése.

Az emberi méltóság sérelméről érdemben akkor lehet beszélni, ha a jogsértő a sérelmet szenvedett személyt emberi mivoltában sérti meg azáltal, hogy emberhez méltatlan cselekedetet tanúsít, vagy emberhez méltatlan kifejezést használ vele szemben.

A becsület nem más, mint a személyről a társadalomban kialakult értékítélet, ezért ha az érintettel kapcsolatos megnyilvánulások kifejezőmódjukban alkalmasak az egyén társadalmi elismertségének negatív befolyásolására, indokolatlanul sértőek, becsmérleők, akkor sértik a személyhez fűződő jogát.

A Ptk. 78. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is. A (2) bekezdés értelmében a jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, híresztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel.

A hírnév a személy társadalomban betöltött szerepének értékelését befolyásoló ismereteket jelenti. A jogvédelem abban az esetben indokolt, ha a sérelem objektív valótlanyságot tartalmazó tényállítás útján vagy a valós tények hamis színben való feltüntetésével valósul meg.

Az I. rendű alperes által működtetett öregek otthonában - ahol a felperes is dolgozott - az egyik ápolat lezárt ládájából jelentősebb összeg eltűnt.

Az ügy kiderítése érdekében poligráfos vizsgálatot végeztek, amelynek a felperest érintő pozitív eredményét ... több ott dolgozó előtt ismertette. A felperes keresete szerint ... azt is kijelentette, hogy „ezért nem szeret romákat” foglalkoztatni.

A perbeli esetben tehát a másodfokú bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy az alperesek jogsértően jártak-e el, sértették-e a felperes becsület, emberi méltóság és jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát, tanúsítottak-e olyan magatartást, amely a 2003. évi CXCV. törvény 10. § (1) bekezdés szerinti zaklatásnak minősül.

Az nem vitás, hogy a felperes a poligráfos vizsgálaton részt vett, azonban azt bizonyíték nem támasztja alá, hogy arra a munkáltatója kényszerítette volna, vagy arra fenyegetéssel bírta rá. Ugyanakkor nem csak egyszerű munkáltatói intézkedés történt, mert bűncselekmény elkövetésének gyanúja merült fel, a vizsgálat célja az ügy tisztázása volt. Az tény, hogy a felperes nem volt sem munkaviszonyban, sem megbízási jogviszonyban az alperesekkel, azonban köztünk olyan, a foglalkoztatáson alapuló függőségi viszony állt fenn, amely a felperest a vizsgálaton való részvételre ösztönözte. Az is befolyásoló tényezőként jelentkezett, hogy a munkáltató az ügyre vonatkozó dolgozói nyilatkozatokat önmagában nem fogadta el hitelt érdemlőnek, így a vizsgálaton való részvétel elutasítása esetén hátránytól tarthattak.

A Fővárosi Ítéltábla mindezen körülményeket értékelve úgy ítélte meg, hogy az emberi méltóság megsértésének a megállapítása indokolt volt, mert az alperesek a

felperest tényleges akaratával ellentétes magatartásra készítették, még akkor is, ha ténylegesen megnyilvánuló ösztönzésre nem került sor.

A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a felperest terhelte annak igazolása, hogy az alperesek a bűncselekmény elkövetésével vagy annak gyanújával személyét összefüggésbe hozták. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes e körben nem tudott bizonyítási kötelezettségének eleget tenni. Megállapítható volt a tanúvallomások alapján az is, hogy a poligráfos vizsgálat eredményének közlésekor az alperesi ügyvezető nem használt olyan kifejezéseket, amelyek a felperesre nézve sértőek, bántóak vagy megalázóak lettek volna. S mivel az sem volt vitatott, hogy ... a valóságnak megfelelően tájékoztatta a jelenlevő dolgozókat a poligráf által kimutatott eredményről, ezért az általa képviselt alperesek terhére a megállapítása nem volt indokolt.

A perben az sem került alátámasztásra, hogy az alperesek képviselője a felperes roma származására utalt, vagy azzal összefüggésben tett kijelentést. A meghallgatott tanúk mindegyike úgy nyilatkozott, hogy a felperest cigány származása miatt hátrányos megkülönböztetés nem érte, indokolatlanul bántó és megalázó magatartást nem tanúsítottak vele szemben, roma származásával összefüggésben jogsértő kijelentések nem hangzottak el. Ezért a Fővárosi Ítélőtábla - az elsőfokú bíróság határozatával és annak indokaival egyetértve - a becsület és a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jog megsértésének megállapítására irányuló keresetet elutasító rendelkezést helybenhagyta

Egyetértett a Fővárosi Ítélőtábla a további objektív jogkövetkezmény alkalmazásával és annak módjával is.

A másodfokú bíróság teljes egészében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a nem vagyoni kártérítés és annak összegszerű megállapítása tekintetében is.

A Ptk. 84. § (1) bekezdésének e) pontja értelmében az, akit személyhez fűződő jogában megsértenek, kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A Ptk. 339. §-án alapuló kártérítési felelősség fennállása esetén a kárért felelős személy a Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdés szerint köteles a kárt megtéríteni.

A törvényi rendelkezéseken túlmenően a nem vagyoni kártérítés körében az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) AB határozatát és a Legfelsőbb Bíróság iránymutatása alapján kialakult bírói gyakorlatot kell irányadónak tekinteni.

A nem vagyoni kártérítés iránti igény esetén elsősorban azt kell vizsgálni, hogy a sérelmezett magatartás mennyiben befolyásolja az adott személyről kialakult értékítéletet, a személy társadalmi megítélését.

A kártérítés mértékének megállapításánál az eset összes körülményeit, a jogsértés tárgyi súlyát és a bekövetkezett kárt hátránnyként kell figyelembe venni. Értékelni kell azt, hogy a nem vagyoni kártérítés személyes jellegű, és rendeltetése a nem vagyoni hátrányok enyhítése.

Nem vagyoni kár esetén az elszenvedett sérelem és annak mértéke általában nehezen bizonyítható, azonban jelen eljárás során a felperes személyes előadása, valamint a tanúk vallomása, továbbá az igazságügyi pszichológus szakértő

szakvéleménye is alátámasztotta azt, hogy a felperes a hazugság vizsgálatot traumaként élte meg, megszegyenült. Kedélyállapotában is változás következett be, zárkózottá vált, és az is egyértelműen megállapítható volt, hogy személyiségét hátrányosan befolyásolta az alperesek jogsértő magatartása. A Fővárosi Ítéltábla mindezeket mérlegelve arra az álláspontra jutott, hogy a jogsérelemmel okozati összefüggésben keletkezett nem vagyoni kártérítés összegét - a jogsértés súlyát is figyelembe véve - elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, ezért rendelkezését helybenhagyta.

A Fővárosi Ítéltábla azonban nem értett egyet az elsőfokú bíróság perköltségre vonatkozó okfejtésével. Az Itv. 39. § (1) bekezdése és a Pp. 24. §-a alapján ha a jogosult egy keresetben objektív és szubjektív szankciót együtt érvényesít, a perérték meghatározása szempontjából a keresete egységes keresetnek minősül és az összegszerűen meghatározott kártérítési követelést kell az illeték alapjaként figyelembe venni. Az együttesen érvényesített igények esetén a meg nem határozható perérték {Itv. 39. § (3) bekezdése} akkor szolgálhat az eljárási illeték alapjául, ha az így számítandó érték meghaladja a kártérítési követelést. A másodfokú bíróság rámutat arra, hogy a perköltség számításának ezen módja a személyhez fűződő jogok megsértése miatti igényérvényesítések esetén következetes a Legfelsőbb Bíróság 1999-ben meghozott eseti döntésében foglaltakra is figyelemmel {EBH.1999.94}.

A Fővárosi Ítéltábla mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelően kizárólag a perköltséget érintően részben megváltoztatta.

A fellebbezési költségek viseléséről a másodfokú bíróság a Pp. 239. § (1) bekezdésén keresztül is érvényesülő Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003.(VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése, a 6/1986.(VI. 24.) IM rendelet 14. §-a alapján rendelkezett, figyelemmel a felperes személyes költségmentességére.

Budapest, 2010. május 13.

Kizmanné dr. Oszkó Marianne s.k.
a tanács elnöke

Dr. Győriné dr. Maurer Amália s.k.
előadó bíró

Dr. Fülöp Györgyi s.k.
bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő